

Новым напраўленнем работы, якое пытаецца освоіць рэдакцыя, з'яўляецца прадстаўленне ўслуг па з'яўленню візіткаў, адкрыткаў, настольных і наstenных календарей, лістовак, брошур і буклетаў малымі тиражамі (100–130 экзэмпляраў). У крупных тыпаграфіях на выкананне такога рода заказаў звычайна ўходзіць ад некалькіх дзён да неядылі из-за неабходнасці сагласавання фінансавых дакументаў, у тое часе як у рэдакцыі з гэтай работай могуць справіцца за некалькіх часоў. Складзшаяся сітуацыя дае магчымасць рэдакцыі заняць данную нішу на рынку ўслуг. З гэтай мэтай каля года назады была прыбрана печатная машына Conica Minolta C5501, рэзак, фальцевальны апарат, бегоўка, ламінацыя, брошуратар, бoльшой степлер і апарат для ўстаўкі люверсаў. Такай тэхнікай аснашчаны ўсе тыпаграфіі небаьшого памеру. У наш час для рэдакцыі найбoльш актуальным становіцца вопраў наработкі кліентскай базы.

Стоіць адзначыць, што рэгіянальныя выданні маюць некаторымі перавагамі пры ажыццяўленні камэрцыйнай дзейнасці: у сваім рэгіяне яны добра вядомыя, таму з'яд лі будуць испытываць труднасці з поіскам кліентаў, як, напрыклад, выданні, прапанаваць свае ўслугі ў сталіцы. А тое, што ўчредіцелямі рэгіянальных газет з'яўляюцца ісполнительныя камітеты, не можа не вызываць доверыя у пoтэнцыйных кліентаў: гэты факт становіцца гарантыяй таго, што работа будзе выканана якасна і ў тэрмін.

Літэратура

1. Назайкін, А.Н. Рэкламная дзейнасць газет і журналоў: Практычнае пoсoбіе./ А. Н. Назайкін. – М: РІП-холдінг, 2002. – 205 с.
2. Справочна-аналітычная інфармацыя о дзейнасці атрады СМІ і пeчаты ў 2012 году. – Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь. – Мінск, 2013. – 146 с.

Тацыяна Падаляк

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

ЭТЫКА ВЭБ-ЖУРНАЛІСТЫКІ: СВАБОДА СЛОВА = СВАБОДА ЗНЯВАГІ?

З імклівым развіццём інфармацыйных тэхналогій на парадак дня паўстаюць і новыя праблемы, звязаныя з прафесійнай этыкай журналістаў інтэрнэт-выданняў і сайтаў. Дакладней, праблемы гэтыя зусім не новыя з пункту гледжання метадалогіі прафесійнай дзейнасці, аднак яны

трансфармуюцца і мадэрнізуюцца, набываюць адметныя асаблівасці, звязаныя з «сеткавымі» формамі падачы інфармацыі і спецыфічнымі інтэрнэт-адносінамі яе спажывоўцаў.

У рэчышчы тэмы дакладнасці і аб'ектыўнасці публікуемых у інтэрнэце звестак актуалізуецца і атрымлівае новае напаўненне пытанне парушэння аўтарскіх правоў. Пры перадрукоўцы журналісцкіх матэрыялаў з іншых выданняў інтэрнэт-парталы дапускаюць грубае ўмяшанне ў тэкст: адвольную інтэрпрэтацыю і некарэктнае рэдагаванне, вырыванне цытат з кантэксту, замену загаловка чужога твора і г. д. Такім чынам, нягледзячы на гіперпасылку, «інтэрнэт-аналаг» часам зусім адрозніваецца ад першакрыніцы.

Свабода слова асобнымі інтэрнэт-каментатарамі трактуецца як свабода ад усялякіх маральна-этычных нормаў. У сувязі з гэтым з'явіўся адпаведны тэрмін «тролінг» – від віртуальнага кантактаў з парушэннем этыкі інтэрнэт-узаемадзеяння. Гэта праяўляецца ў выглядзе розных формаў агрэсіўных, здзеклівых і абразлівых паводзінаў для эпатажу, распальвання і нагнавання канфліктаў, правакацый (Дж. Донат, Р. Вябрачных, І. Ксенафонтава, Д. Сямёнаў, Г. Шушарына). Цалкам пагаджаемся з даследчыкамі ўказанай з'явы: тролінг можна разглядаць як пэўную форму сацыяльнай агрэсіі.

Абазначаныя тэндэнцыі набываюць усё большае распаўсюджанне. Шэраг праблем гэтага кшталту выявіў рэпартаж Ганны Гарустовіч «Вячэра не “па-нашаму”...», змешчаны ў «Звяздзе» 22 жніўня 2013 г. Журналістка правяла своеасаблівы моўны эксперымент: незадоўга да чэмпіянату свету па хакеі паспрабавала высветліць, як адчувае сябе ў мінскіх кавярнях іншаземны госць, які не гаворыць ні на беларускай, ні на рускай мовах. У ролі нямецкай турысткі выступіла перакладчык Дзіна Грыцкевіч, якая наведала некалькі папулярных мінскіх кавярняў і з пазіцыі «іншаземца» падзялілася ўражаннямі аб узроўні абслугоўвання. Рэпартаж, перадрукаваны адным з інтэрнэт-парталаў, «зачапіў», не пакінуў аб'якавымі многіх, і пачалося надзвычай актыўнае яго абмеркаванне. Аднак паступова замест аналізу абазначанай тэмы інтэрнэт-супольнасць перайшла... на асобы саміх удзельніц эксперымента: не самымі прыстойнымі словамі абмяркоўваліся рост, знешнасць, адзенне, узровень інтэлекту дзяўчыны, якая выступіла ў ролі нямецкай турысткі. Актывізаваліся так званыя «тролі» – асобы, што дапускаюць грубыя выказванні, перашкаджаюць абмеркаванню, займаюцца блюзнерствам, абражаюць іншых.

Аналізуючы справакаваную ў сеціве сітуацыю, журналісты «Звязды» выказалі свае меркаванні адносна яе ў дыскусійнай рубрыцы

«Мая праўда» 30 жніўня 2013 г. Ананімнасць у інтэрнэце практычна поўная: «ні твайго твару, ні адраса, ні нават почырку і голасу ніхто не ведае», падкрэсліў Сяргей Расолька ў рэпліцы «Не “карміце” троля апраўданямі». Сапраўды, зараз ці не кожны карыстальнік інтэрнэту ўяўляе сябе прафесійным журналістам. Аднак журналіст не хаваецца за «нікамі», нясе адказнасць за факты, не можа дазволіць сабе некарэктныя выразы. «Увогуле, як даволі часта адбываецца абмеркаванне на форумках? Чытаць можна першыя калі 20-30 каментарыяў, калі 50. Далей тэма забываецца (“забываецца”), паміж сабой удзельнікі пачынаюць абменьвацца фразамі кшталту “сам дурань”... А ўжо каб азнаёміцца з першакрыніцай, а не браць пад увагу толькі кароткі пераказ зместу, зроблены не без купюр зацікаўленымі інтэрнэт-сайтамі – дзе там?»

У рэпліцы «Каб заваяваць інтэрнэт-чытача – пазлуй яго?» Ганна Гарустовіч акцэнтавала ўвагу на тым, што яе рэпартаж быў перадрукаваны ў няпоўным варыянце і з перайначаным загаловам. І яшчэ важны нюанс: тэкст быў перакладзены з беларускай мовы на рускую альбо анлайн-перакладчыкам, альбо не надта адукаваным чалавекам: «Ну як, скажыце, можна фразу “колькі часу спатрэбілася на прагляд меню”, якая па-руску гучала б як “какое-то время понадобилось...” перакласці даслоўна, проста замяніўшы “колькі” на “скільки”? Нават школьнікі разумеюць, што сэнс атрымліваецца зусім іншым. Традыцыйна спасылка на першакрыніцу была пазначана дробным шрыфтам унізе. Большасць людзей проста не ўзгадае, што туды нядрэнна было б зазірнуць, перш чым рабіць высновы».

Дыскусія ў рубрыцы «Мая праўда» закранула тэму маральнай адказнасці за якасную мадэрацыю каментарыяў і паставіла канкрэтнае пытанне «да сістэмных адміністратараў і да кіраўніцтва або ўладальнікаў сайтаў: а навошта каментары, якія па сутнасці не адносяцца да тэмы абмеркавання, а толькі адцягваюць увагу, не нясуць у сабе нічога новага ці нават абражаюць людзей, дапускаць у “эфір”?»

Варта адзначыць, што ўжо ў першай палове 2013 г. вылучыліся некалькі прававых прэцэдэнтаў, звязаных са знявагамі ў інтэрнэце. На адным з папулярных беларускіх інтэрнэт-парталаў карыстальнікам пад нікам «gentenbain» 28 мая 2013 г. быў размешчаны каментар абразлівага зместу ў адрас супрацоўнікаў Фрунзенскага РУУС г. Мінска. Аператыўнікамі ўпраўлення па раскрыцці злачынстваў у сферы высокіх тэхналогій МУС Беларусі асоба грубіяна была ўстаноўлена, ім аказаўся загадчык літаратурна-драматычнай часткі аднаго з мінскіх тэатраў, які да нядаўняга часу працаваў выкладчыкам Беларускага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. За абразы міліцыі ў інтэрнэце ён аштрафаваны

на Br10 млн, паведаміла агенцтва БЕЛТА 12 жніўня 2013 г. Досыць рэзанансным стаў і наступны факт. Мінскі школьнік нецэнзурна адазваўся аб сваёй настаўніцы ў сацыяльнай сетцы Twitter – настаўніца звярнулася з заявай у міліцыю. Згодна з інфармацыяй агенцтва «Інтэрфакс-Захад» (12 ліпеня 2013 г.), камісія па справах непаўналетніх аштрафавала бацькоў школьніка на Br200 тыс., падлетак пастаўлены на ўлік у інспекцыі па справах непаўналетніх. Не засталася без увагі і «свавольства» жыхара Віцебска, які пакінуў нецэнзурнае выказванне пра дзяўчыну на яе персанальнай старонцы ў сацыяльнай сетцы «ВКонтакте». Дзяўчына зрабіла раздрукоўку старонкі і напісала на крыві дзіцеля заяву ў праваахоўныя органы. За абразу ў сацсетках мужчына прыцягнуты да адказнасці з накладаннем штрафу ў памеры Br500 тыс. (5 базаў велічынь), праінфармавала БЕЛТА 20 сакавіка 2013 г.

Згодна з Законам Рэспублікі Беларусь «Аб сродках масавай інфармацыі», СМІ «не павінны дапускаць распаўсюджвання інфармацыі, якая разбурае нормы грамадскай маралі», журналісты «павінны няўхільна выконваць нормы прафесійнай этыкі і агульнапрынятыя нормы маралі» (Артыкул 4. Асноўныя прынцыпы дзейнасці сродкаў масавай інфармацыі). На парадак дня паўстае пытанне аб унясенні дапаўненняў у Кодэкс прафесійнай этыкі Беларускага саюза журналістаў у сувязі са шматлікімі парушэннямі этыкі інтэрнэт-узаемадзеяння.

Вікторыя Пяткевіч

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

АЦЭНАЧНАСЦЬ Ў ТЭКСТАХ МІЖНАРОДНАГА РАДЫЁВЯШЧАННЯ (на прыкладзе радыё «Беларусь»)

Паведамленні, якія трапляюць у сродкі масавай інфармацыі, не толькі з'яўляюцца крыніцай фактаў, звестак для рэцыпіента, але і фарміруюць яго інфармацыйнае асяроддзе і, у выніку, уплываюць на яго далейшае ўспрыманне інфармацыйнай карціны свету [1, с. 25]. Моўная камунікацыя ў радыёэфіры прадстаўлена адзінствам двух яго аспектаў – вербальнага інфармавання і вербальнага ўздзеяння, якое праяўляецца праз закладзеную ў журналісцкім тэксце ацэнку.

У якасці фактычнага матэрыялу для аналізу ацэначнасці намі выбраны праграмы радыё «Беларусь», якое прадстаўляе міжнароднае вясшчанне Рэспублікі Беларусь. Гэты выбар тлумачыцца тым, што менавіта такі